

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE · TEL (070) 71 79 11

88/8

Schedeldoekshaven 200
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Uw brief van
8-12-1987

Ons kenmerk
4024

's-Gravenhage.
31 december 1987

Onderwerp

**Kieskringindelingen
van Nederland**

Bij uw bovenvermelde brief vroeg u de Kiesraad op zo kort mogelijke termijn advies uit te brengen over een "Nota kieskringindelingen Nederland", waarin voorstellen worden gedaan tot wijziging van kieskringindelingen voor de verkiezingen van de Tweede Kamer en provinciale staten.

U deelde mede dat het in uw voornemen ligt de - eventueel aangepaste - nota na advisering door de Kiesraad om advies voor te leggen aan de in de Tweede Kamer vertegenwoordigde politieke partijen, de provinciebesturen, het IPO, de VNG, de Raad voor gemeentefinanciën en de Raad voor het Binnenlands Bestuur en dat u ernaar streeft een definitief voorstel gereed te hebben ten tijde van het uitbrengen van de memorie van antwoord over het wetsvoorstel herziening Kieswet, rond april 1988.

Allereerst moet het de Kiesraad van het hart dat hij verbaasd is over de korte tijd die de Raad en met hem de politieke partijen en de lagere overheden wordt gegeven om op deze ingrijpende voorstellen te reageren. Dit lijkt in strijd met hetgeen in § 16 van de memorie van toelichting bij wetsvoorstel 20264 wordt gesteld. Aldaar wijst u er terecht op dat een ingrijpende wijziging van de kieskringindeling verstrekkende gevolgen kan hebben, met name voor de politieke partijen wier interne organisatie veelal op de kieskringindelingen gebaseerd is. Om die reden, zo stelt u in de memorie van toelichting, acht u het van groot belang advies in te winnen bij de betrokkenen en wilt u overhaasting vermijden.

Eveneens heeft het de Kiesraad verbaasd, dat in § 16 van de memorie van toelichting bij wetsvoorstel 20264 wordt gesteld dat in artikel 7 van de Wet gemeenschappelijke regelingen een opdracht besloten ligt die noopt

tot een ingrijpende wijziging van de kieskringindelingen. De Raad is van oordeel dat de indeling van het land c.q. de provincies in kieskringen niet kan worden opgevat als een gebiedsindeling die het Rijk hanteert bij de uitvoering van zijn beleid. De indeling in kieskringen biedt de politieke partijen de mogelijkheid regionaal gedifferentieerde kandidatenlijsten in te dienen en vervult voorts een administratieve functie ten behoeve van de vaststelling van de verkiezingsuitslagen. De Raad kan zich voorstellen dat, wanneer de diverse gebiedsindelingen in overeenstemming zijn gebracht met de gebiedsindeling ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen, alsdan ook de kieskringindelingen nader worden gezien. Immers, aangenomen mag worden dat de samenwerkingsgebieden ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen in toenemende mate geografische eenheden zullen gaan vormen. De Raad ziet echter niet in waarom bij de indeling in kieskringen het voortouw moet worden genomen. Hij kan zich niet aan de indruk onttrekken dat uw voorstellen op dit punt vooral een voorbeeldfunctie beogen te hebben ten opzichte van de andere departementen.

De Kiesraad zou uitdrukkelijk willen uitspreken dat de gebiedsindeling ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen niet meer dan een richtlijn kan vormen voor de indelingen in kieskringen. Daar waar bij de indeling in samenwerkingsgebieden provinciegrenzen worden overschreden dient naar het oordeel van de Raad de provincie-indeling bepalend te zijn voor de indeling in (kamer- en staten-)kieskringen, en niet de indeling in Wgr-samenwerkingsgebieden. Het voorstel, zoals dat in de nota is vastgelegd, om in die gevallen de grenzen van de kamerkieskringen niet te laten samenvallen met de provinciegrenzen, wijst de Kiesraad met kracht af. De Raad wijst erop dat u in § 16 van de memorie van toelichting bij wetsvoorstel 20264 ook zelf het standpunt hebt ingenomen dat kieskringen binnen de provinciegrenzen moeten vallen. Het voorstel zoals neergelegd in de nota doet het voorkomen alsof de in de Provinciewet vastgelegde provincie-indeling ondergeschikt zou zijn aan de indeling in samenwerkingsgebieden ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen. Dit kan, waar het de indeling in kieskringen betreft, toch geenszins de bedoeling zijn.

De Raad merkt op dat politieke partijen veelal zijn georganiseerd in provinciale afdelingen. Indien een bepaalde gemeente wordt ingedeeld in een kamerkieskring die voor het overgrote deel samenvalt met een andere provincie dan die waarin die gemeente is gelegen, dan zal het voor de plaatselijke afdelingen van de politieke partijen uit die gemeente bijzonder moeilijk zijn invloed uit te oefenen op de samenstelling van de in hun kieskring in te dienen kandidatenlijst.

Hoewel misschien van minder belang, wil de Raad er voorts op wijzen dat het samenvallen van de grenzen van kamerkieskringen met die van de provincies bovendien het voordeel heeft dat op eenvoudige wijze inzicht kan worden verkregen in de stemmenverhoudingen per provincie.

De Raad acht het consequent handhaven van wat in de nota wordt genoemd de "kubusmethode" (het op elkaar laten passen van de beide kieskringindelingen) belangrijker dan het consequent aansluiten bij de samenwerkingsgebieden ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen. Aangezien bij de indeling in statenkieskringen uiteraard niet de provinciegrenzen kunnen worden overschreden, pleit ook dit voor het volgen van de provinciegrenzen bij de indeling in kamerkieskringen.

De Raad wil ten slotte speciale aandacht vragen voor de indeling van de drie grote steden.

De specifieke problematiek van die steden kan ertoe leiden dat bij politieke partijen de behoefte bestaat in die steden kandidatenlijsten in te dienen die geheel op die steden gericht zijn. Er is naar het oordeel van de Raad dan ook veel voor te zeggen de drie grote steden elk een aparte kamer- en statenkieskring te laten vormen, zoals in de huidige wet en in het wetsvoorstel ook het geval is.

Voor het overige kan de Kiesraad instemmen met de in de nota neergelegde uitgangspunten en geeft de nota de Raad geen aanleiding tot opmerkingen. De Raad geeft u ten slotte met nadruk in overweging de besturen van de politieke partijen en de lagere overheden meer tijd te geven voor hun reactie, zodat zij de consequenties van de ingrijpende wijzigingen die in de nota worden voorgesteld uitvoerig kunnen bestuderen.

De Kiesraad,

 , voorzitter

 , secretaris